

TISKOVÁ ZPRÁVA

Správný postup při zalesňování je základem úspěchu umělé obnovy lesa

Strnady – 23. března 2016 – Přicházející jaro představuje nejlepší dobu pro výsadbu mladých stromčků. Umělá obnova lesa představuje přibližně 75 % z celkové obnovy lesa, přirozená obnova pak činí 25 %. Ročně se obnoví les zhruba na 26 000 ha. V loňském roce uhynulo na různých lokalitách 25 – 40 % čerstvě vysazených mladých stromčků vlivem extrémního počasí – tepla a sucha. Svůj podíl na tom mělo i podcenění tohoto faktoru při manipulaci se sazenicemi před výsadbou. Pro růst nového lesa je tedy dodržování správných postupů při zalesňování velmi důležité.

Jaro je nejvíce využívaným obdobím pro výsadbu sadebního materiálu lesních dřevin, případně i pro přímé výsevy semen dřevin do lesních porostů. Ať už se jedná o umělou obnovu lesa nebo zalesňování původně zemědělských půd, je nutno dbát na správnou manipulaci s osivem a sadebním materiálem (semenáčky, sazenice, poloodrostky a odrostky) hlavních druhů lesních dřevin.

Všemi aspekty obnovy lesa se zabývá Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., který poskytuje vlastníkům lesa služby laboratoře pro hodnocení kvality sadebního materiálu (VS Opočno – Útvar pěstování lesa), služby laboratoře semenářské kontroly (VS Kunovice – Útvar reprodukčních zdrojů) nebo hodnocení genetické kvality lesních dřevin (Útvar biologie a šlechtění lesních dřevin).

Důležitým faktorem při obnově lesa a zalesňování je vedle kvality sadebního materiálu lesních dřevin (SMLD) také správný postup prací a dobré zacházení s kýženým materiálem. Proto VÚLHM vydává certifikované metodiky pro praxi, které jsou lesníkům k dispozici na webových stránkách VÚLHM. Velkou pomoc vlastníkům lesa přináší také **norma ČS 482116 Umělá obnova a zalesňování**, kterou loni vydal Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) a jejímiž autory jsou Oldřich Mauer z LDF Mendelovy univerzity v Brně a Antonín Jurásek z VÚLHM VS Opočno.

Umělá obnova lesa s vnášením buku, Brdy, foto Jan Řezáč

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

V normě jsou specifikovány postupy a technologické parametry umělé obnovy lesa a zalesňování pomocí sítí a výsadby SMLD. Popisovány jsou i biologicky vhodné metody manipulace se sadebním materiálem před jejich použitím k obnově lesa a zalesňování.

Normy, ať se jedná o text nebo tabulky s vymezením standardních postupů nebo limitů, není možné bez souhlasu ÚNMZ kopírovat a dále šířit. Informace o možnosti získání normy ČSN jsou dostupné na internetových stránkách www.unmz.cz. Normy jsou též k dispozici k nahlédnutí v knihovnách VÚLHM ve Strnadlech a Opočně.

„Manipulace se SMLD od jeho vyzvednutí ve školce až po vlastní umělou obnovu nebo zalesňování zůstává vážným problémem. Zde často dochází k pochybením a nedostatkům, které se v konečném efektu projevují v neúměrném snížení fyziologické kvality SMLD, vzniku druhotných deformací kořenů a zvýšení ztrát po výsadbě,“ vysvětluje Antonín Jurásek, proč je důležité se normou při obnově lesa řídit.

Norma např. popisuje způsoby výsevu semen lesích dřevin (např. polosíje, plošková, pruhová, řádková atd.) a upřesňuje výsevové dávky, hloubku a dobu sítě hlavních druhů dřevin. Mezi ně patří smrk, jedle, borovice, dub letní, zimní, buk lesní, lípa, javor, jasan, osika, olše, bříza, jeřáb, vrba, topol. Přímé výsevy semen při obnově lesa se obvykle dělají jen při nadbytku osiva nebo u dřevin přípravných (např. bříza, jeřáb).

Další oddíly normy se zaměřují na optimalizaci manipulace a výsadby SMLD při umělé obnově lesa a zalesňování. Sadební materiál může být ošetřen již v lesní školce, pokud to odběratel žádá (např. fungicidy, repelenty proti okusu...). Expedice se musí uskutečnit v souladu s právními předpisy.

„Při současné praxi, kdy je sadební materiál přepravován na velké vzdálenosti a je často neúměrně dlouho zakládán u obnovovaných ploch, dochází k výraznému snížení jeho fyziologické kvality. To se následně projevuje nejen zvýšenými ztrátami po výsadbě, ale často i výrazným snížením vitality a přírůstu stromků po několika následujících letech,“ upozorňuje Jurásek.

Při expedici a dopravě je proto kladen důraz na udržení optimální vlhkosti kořenových systémů stromků, zabránění jejich přehřátí a zapaření. Doporučováno je používání přepravních obalů, které již některé školky při expedici zavádějí a je žádoucí této postup plně využít a podpořit i v uživatelské sféře.

Norma uvádí, že krátkodobé skladování v neklimatizovaných prostorách a založení SMLD u místa výsadby by nemělo být delší než tři týdny (výjimečně při teplotách do 5 °C čtyři týdny).

Z těchto biologicky nutných časových omezení skladování v neklimatizovaných prostorách a založení SMLD u místa výsadby vyplývá, že mnohem větší pozornost bude potřeba věnovat využití metod, kdy lze skladováním v klimatizovaných prostorách prodloužit vegetační klid (dormanci) stromků a expedovat je tak, aby mohly být v relativně krátkém časovém úseku vysázeny.

S výsadbou prostokořenného sadebního materiálu (PSM) lze na jaře začít v době, kdy již půda není zmrzlá nebo rozbahněná a teploty jsou nad + 5 °C. Letní období je vhodné pouze pro sazenice jehličnanů (s výjimkou modřínu), stromky musí mít ukončený výškový přírůst. Letní výsadby lze realizovat pouze za vlhkého počasí při nižších teplotách systémem „ze země do země“. Podzimní období výsadby je vhodné pro PSM listnáčů, podmínkou je již nefunkční asimilační aparát. Zimní výsadba PSM je nepřijatelná, výjimkou je výsadba poloodrostků topolů a modřínu v předjaří.

Výsadba krytokořenného sadebního materiálu (KSM) by neměla být realizována v období přírůstu KSM a v období půdního sucha. Dále za situace, kdy teplota během výsadby klesne pod -2 °C, pokud je půda zmrzlá nebo zabahněná. Sníh není překážkou, po výsadbě se stromky sněhem mohou zahrnovat. Vzhledem k stále častějším epizodám sucha v jarním období je výhodné KSM vysazovat na podzim a na jaře se spíše orientovat na výsadbu PSM.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

U prostokořenného sadebního materiálu je jako biologicky nejvhodnější doporučena jamková výsadba (ta je doporučována i u KSM). Při žádném způsobu výsadby nesmí dojít k deformacím kořenů a ke kořenovému systému musí být přidána organická hmota odebraná z okolních humusových horizontů. U KSM je nutná ochrana kořenového balu před oschnutím.

Druh dřeviny a typ sadebního materiálu je obvykle stanoven v zalesňovacích projektech a vychází ze stanovištních podmínek a způsobu hospodaření v lese.

Obnova lesa a zalesňování v číslech (rok 2014, ha):

Umělá	20 203
Z toho opakovaná	4 634
Přirozená	5 726
Celkem	25 929

(podle Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství ČR v roce 2014)

Normy vztahující se k umělé obnově:

ČSN 48 2115 Sadební materiál lesních dřevin

ČSN 48 2116 Umělá obnova lesa a zalesňování

ČSN 48 2117 Příprava stanoviště pro obnovu lesa a zalesňování

Související odkazy:

Minimální počty jedinců jednotlivých druhů dřevin na jeden hektar pozemku při obnově lesa a zalesňování (prostokořenný sadební materiál v tis. ks):

<http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/legislativa/legislativa-cr/lesnictvi/uplna-zneni/100072648.html>

Certifikované metodiky pro praxi vydané VÚLHM k tomuto tématu volně ke stažení:

Obnova a strukturalizace přírodě blízkých porostů ve středních polohách

http://www.vulhm.cz/sites/files/Informatika/LP_11_2014.pdf

Alternativní postupy pěstování a použití sadebního materiálu smrku pro horské oblasti s akcentem na udržení nebo zvýšení podílu jedinců s klimaxovou strategií růstu

http://www.vulhm.cz/sites/files/Informatika/Metodiky/LP_5_2014.pdf

Zásady pěstování jednoletých krytokořenných semenáčků listnatých dřevin výškové třídy 51–80cm

http://www.vulhm.cz/sites/files/Informatika/Metodiky/LP_2_2014.pdf

Technologie pěstování listnatých poloodrostků a odrostků nové generace v lesních školkách

<http://www.vulhm.cz/sites/files/Informatika/LP-03-2015-PONG.pdf>

Kontakt:

Doc. Ing. Antonín Jurásek, CSc., jurasek@vulhmop.cz

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Výzkumná stanice Opočno

Lesnické informační centrum, cizkovam@vulhm.cz

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Strnady 136, 252 02 Jíloviště